

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
6 Februarie st. v.
18 Februarie st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 6.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Finul Popii.

— Snovă. —

Preotul unui sat avea un fin țigan. Dorind preotul ca finul să fie bun creștin, îl luase pe lângă densul și cu mare chin îl învăța să se închine și să țină pe din afara două-trei rugăciuni mici, precum și „Tatăl nostru”.

Nu se poate spune câtă bucurie avu preotul când vedu că finul său știe acum rugăciunile cele mai trebuincioase unui creștin.

Țiganul se face mare, se însoră, are copii. El, ca toți țiganii de țepa lui, lăcătuși din fire, se apucase de țerărie, și treba i mergea bine.

Din când în când țiganul se ducea pe la nașul și totdeauna știi, nu cu mâna golă: când aducea nașului ba câteva oușore, ba câte-o găinușe, ba câte alt-ceva, de! plocon me rog, ce să ții, cum merge finul la naș, și nu că-i eră de gēba: nașul nu-l lăsă să se ducă nici odată deșert.

Într'o zi, ce-i veni în gând țiganului să ducă plocon nașului un sac cu cărbuni. El știa vești, că fără cărbuni la cușnița lui eră ca vânătorul cu pușca golă la vânat; fără cărbuni nu putea face nimic. Socoti dar el cu mintea lui, că la ori ce casă cărbunii să fie de folos precum i eră lui.

Se duse deci în pădure cu fiu-seu, scose câte-va buturugi, se apucă de le făcu cărbuni și amplu un sac bun. Și fiind că cam de mult nu fusese pe la nașul, când intră, lăsă pe fiul său la poartă cu sacul ca să vie când l'o chiamă densul.

Întrând la nașul, cum îl vedu acesta, prinse a-l întreba:

— Ei, fine, dar rugăciunile le mai știi?

— Aoleo! taica nașule, da cum să nu le știi?

— E bine, ia zi și începe cu: în numele tatălui.

Țiganul tuși de vr'o două-trei ori, își dresse glasul și respuse:

— În numele tatălui și-al sfântului duf, amin!

— Dar pe fiul unde îl lăsași, fine?

— Aoleo! taica părinte, iecă la poartă, mână-te-aș, cu sacul cu cărbuni în spinare.

(Povestită de D. Frățilă.)

P. Ispirescu.

Tu și-al meu suflet.

În al meu suflet, plăpândă flóre.
Din dor și lacrimi ai răsărit
Și decă 'n ceruri e mândrul sóre.
Eu am în mine chipu-ți slăvit.

În al meu suflet tu ai tulpină,
Flóre ce vieța-mi împodobești.
A fericirii-mi ești rădăcină
Și 'n foc de inimi te încăldești.

Și cum profumul în diminetă
Pe-aripi de fluturi e legănat,
Iubirea-ți trece prin a mea vieță
Și de iubire sunt desmierdat.

Al. Candiano-Popescu.

Negrea Păscăltoriul.

— Novelă. —

Dec' a sta cineva strimb ș'a judecă drept, va trebui să țină dimpreună cu mine, că Țepa satele vecine n'aveau de ce să porțe dușmănie asupra noastră. Căci, me rog, noi nu purtăm vina decă s'or'ea ne-a fost princișă, ș'a hotărât ca el să vedă lumina s'orelui în satul Gērbova-de-sus. Să nu credeți însă, că el a fost. Dumneșeu știe, ce pomă scumpă și de aceea doria totă lumea ca să fie al lor! În tot locul se mai află nu unul, ci și mai mulți omeni de-al de Negrea-Păscăltoriul, așa pe din afară.

Ca să nu-mi arunce cineva vorba ceea, c'aș fi trăgând focul la Țepa mea și c'aș fi drept ca funia 'n straiță, sucind lucrurile după cum me taie capul; ietă că ve spun verde cum eră el. De nalt, eră nalt; la față eră negricios cât de bine și 'n frunte c'un cucuiu, de să fi fost tatăl-teu pe laiță și mai că trebuia să te prăpădești de ris, privindu-l. El Țepa, că are atâta simburii în cap, că nu mai încap, pe când alții mai rēi de gură susțineau, că cu totul tot alt-ceva n'ar mai fi încăpând în scăfăria lui, și de aceea i-ar fi eșit pupul cela. Cine va fi având dreptate, treba lor, căci noue nu ne curge calea a ne amestecă în certa cui-va, știi vorba ceea: „Fie-care să mătore dinaintea casei sale”. Nașul i eră ceva cam mărișor, ier gura mulți Țepa, c'ar fi cât o șură. Unii — firește rēi de gură — până acolo au mers, că Țepa, că hodrogirea, ce la el nu mai avea lēc de margini, ar fi pricina din care i-s'a

lărgit gura atât de cumplit. Mai unul, mai altul, te trezii, că-i aruncă 'n față vorba ceea: „Durăe, ca o mără stricată”. Grumazii n'ar fi stricat decât erau bătăr c'un lat de mână mai scurți, dar în cele din urmă asta era un cusur pré nensemnat; căci negrele sale plete i băteau umerii așa, că la puțini le venia în minte să dică, c'ar fi având niște grumazi, ca un cocostîrc.

Imbrăcămîntea-i era așa cum se pórta toți ómenii dela noi, încă din vremile bētrâne. Pēlérie mare dela Făgăraș; cămeșă cu barburi de pânză răbdătoare de fuior, cusută numai cu rupt-in-puns; pieptariu cu flori de mētasă — mai mult negre, că dór nu-i junșan; — mai câte un laibăr de pănură albă, croit ceva cam lărguț ca să-l pótă luá și peste pieptariu; tundra sură cu clini făcută de pe oile lui cele sēine și cióreci croiți româneșce și tiviti. Așá e portul românesc, port răbdător și călduros ca un cuptor. Apoi straița lui, cea de piele de porc sēlbatic, cusută numai în curele și captușită cu pânză de grósă, era nedeslipită de el, ca și cămeșă, ori de câte-ori mergea unde-va. E bine s'aibă omul straița la sine, căci arunci mai una mai alta 'n ea, ș'apoi vorba ceea: „Straița plină dá odihnă; straița gólă te omórá”. Până mai în anii din urmă purtá opinci îngurzite frumos și făcute colea, că-ți ședea piciorul ca 'n ladă 'n ele; și-i ședea bine. Cine șcie ce i-a trecut prin minte, că ș'a luat călțuni în loc de opinci, dicēnd că 'n ei nu strábate apa. Și de-ar fi putut vedé cât de réu îl prind! Când apuci pe niște guri rele, apoi ține-te! Se vorbiá că el, Păscălioriul, ar fi sārind din pod în călțuni. Nu s'a întēplat sē me nimeresc pe la el pe vremea când se 'ncălția, așa nu pot spune cu inima linișcită, decât era ceva adevērat în vorbele ómenilor.

Rar e muritoriul, care — chiar peste mână fiindu-i — avēnd vre-un nēcaz séu vre-o supērare asupra capului sē nu fi alergat la Negrea-Păscălioriul. Ș'apoi nēcazurile cași pēcatele sūnt printre ómeni, ce sē te faci?

Cât de bine le-ar fi părut la satele vecine ca sē-l aibă ele, căci atunci: De-ți luau vēntósele puterea; de dai într'o țipătură, că ómenii-s de multe feliuri; de ț-a luat cineva urma și te uși pe picióre vedēnd cu ochii; de ț-au luat strigoile mână din țarină și laptele dela vaci; de nu-ți s'aratá sē mánanci lumea de dulce și altele sute și mii d'al d'astea întēplându-ți-se — și cui nu i se 'ntēplă? cât de mare ț-ar fi bucuria decât l'ai avé la 'ndemână! Ietá de ce satele vecine ne iubiau ca paiul în ochiu, pe noi cari puteam dicé că-i al nostru.

* * *

Cu iernă cu véră. drumurile ce duc spre Gērbova nu mai aveau pace. Mai unul, mai altul alergá sē-i cēră sfatul. Asta-l făcea pe el ca sē se credă cu un om mai mult și nici sē prindă vorbă măcar, cu de-al de mine.

Dar în celea din urmă, decât el putea fi fără mine, de ce sē nu fiu și eu fără el? Bucóvna o mântuiesem și me găsiam în școli de cele mari. Când eram pe acasă, unde nime nu șcie bóbă de carte ungurescă, făceam câte-un ocol prin cea unguerie, c'ai noștrii încremeniau, nu alt-ceva. Tată-meu mai că era ispitit a crede, că ađi máne am sē me taiu în vorbe cu Păscălioriul și la asta ținea mult.

Într'o sfântă duminecă țipam dela maica biserică: Negrea-Păscălioriul, tată-meu și eu. Bētrânii, tot ca bētrânii, dau în vorbă despre cutare și cutare sfânt. Țin minte pân' trăiesc, că era vorba 'ntre altele despre Sfântul George când cu hălaurul cela. Sar dup' aceea la cālindariul, cel de 140 de ani spunēnd, care 'n ce planetă și zodie s'a născut? Nu șciu cum tată-

meu aduce vorba despre mine, il ia gura pe dinainte și dice, c'aș fi dobă de carte și că purtându-me tot așa, ađi máne n'or avé ce sē me mai învețe nici dascălii cei mari. A fost peste cap atâta pentru Păscălioriul! făr' a mai lungi vorba, el dá de odată cu băta 'n baltă, cum se dice. „Din câte părți a făcut Dumneđu pe om, băiete?” — me întrebă el. Eu gândiam în mine, ce mai întrebare? D'apoi c'asta o cântă și coșii de grea ce-i. Me uit drept în ochii Păscălioriului și spun cu glasul respicat, că „Omul e făcut din două părți; trupul din pământ, sufletul din Dumneđu, așa scrie énsuși Moisi cu mână sa în biblia cea mare, rēmasă de popa, cel bētrân”. Ochii Păscălioriului sclipiau de bucurie, că m'a prins. „Te 'nșeli, fētul meu, căci omul e făcut din opt părți și anume: carnea din pământ, ósele din pētră, sängele din mare, ochii din sóre, suflarea din vēnt, cugetul din nori, înțelepciunea din lume și prorocia din Duhul Sfânt”.

„Vedé vecine, dicé el apoi cătră tată-meu, a fost prin școlile cele mari și totuși întrebarea cea mai ușóră din lume, nu-i în stare s'o deslege cum se cade. D'apoi, când i sta a-l infundá prin viețile sfinților, prin Zlataust, Psaltire și mai prin Alesandrie, Isopie și prin altele d'al astea, ce s'a alege de capul lui? Așá-i decât-i umplu mintea cu tot felii de nazdrávánii, câte 'n lună și 'n sóre, că lumea a fost cândva cu pământ, cu sóre și stele, cu tot, un mare cocoloș; că până și din stele, cele mai multe ar fi mai mari decât pământul și că risipite prin vēzduh ca făina orbului, se 'nvērtesc ca sucala; și altele d'al d'astea, că trebuie sē te 'ncruceși! Te fac, me rog, prost vedēnd cu ochii. Vorba ceea: „Crede ce-ți spun eu, nu ce vedé cu ochii”. Pe semne ne apropiám de códa vécului, ș'acestia-s prorocia cei mincinoși, cari se vor sculá căți frunză și ierbă, când s'a arată Antichrist, dușmanul sufletelor nóstre”: — așa spune Păscălia.”

Mie ba sē-mi mai dică el o vorbă legánatá, me car, făr apucá cu tată-meu la povești, până când cu: „Dumneđu sē primēscă sfintele rugăciuni”, ce s'au făcut ađi pe la maicele biserici, ne despărțim, — intrând el la el în ogradá și noi la noi.

Și ađi mi-aduc aminte, cum la prânđu din duminica aceea, máncarea gândiai că-mi merge la spate unde-va și eram tăcut din cale afară; ier tată-meu nu vorbiá nimic. El, după prânđu, ca totdeuna, își luá o perină și se dete jos la umbra unui altoi de mēr sălcii. E dulce odihna duminica și de mare preț pentru omul truditor, care cât ț-i-i sēptēmána de lungă, nu face alt-ceva, făr' restórnă cu brațele sale vēnjóse pământul de pe-o dungă pe alta. Dar tată-meu — am bāgat de sēmă, ba sē-ți pótă 'nchide ochii vre-o țiră. El va fi șciind, ce felii de gânduri il munciau.

Nu că dóră, ci că iecă, gândiam eu în mine, sē i-o întorc indesată Păscălioriului, decât va veni cândva apă și pe móra mea. Nēcazurile și supērarea, vorba ceea: „Ađi la mine, máne la tine”.

Nu trece, ca sē nu dicé mult, o sēptēmână 'n capēt, și 'ntr'o đi, tocmai pe când se crepă de diuă, — Negrea-Păscălioriul ne dá bună diminēța! Asta era 'ntr'o joi. După ce se 'ntrebă cu tată-meu, care ce-a visat și 'ncátrău au de gând sē mai apuce peste đi, Negrea-Păscălioriul spune, c'ar avé puținá trebă la oraș, dar nu se pótē smulge de-acasă odată cu capul. „Máne, nu mai departe, e lună plină, și cu întórcerea lunei, de bună sēmă, că are sē se schimbe și vécul, — trebuie deci sē stau cu tóte mánile, de fēn, de astădată. Mi-ar trebui niște lécuri și Láița Susanei lui Samsonul Criznicului — pe carele-l mán, mi-i témă, că nu le-a șci cere. Poticariul (farmacistul) ieráși nu pótē ceti de loc slovele, sē-i scriú tu băiete aceea, ce ț-iou

spune, cu litere, cum se obicinuesce ađi*. Acestea-s chiar vorbele lui, precum bine vedeți.

Stam în cumpănă. Să-i scriu, să nu-i scriu; să-i arunc și eu câteva vorbe mai indesate, ori să me las de astă-dată! Me gândesc eu c'ar fi lucru de trebă, ca el să spună una și eu să scriu alta și 'n chipul acesta să fac și pe băiat să-mi umble calea mănzuului, și pe Negrea-Păscălioriul fără lecuri. Ș'aceea me hotărisem ce să-i scriu, și de-abia apucam să-și cașce gura odată. Aci eră vorba ceea: „Cine cu ce-ți inchină, cu aceea să-i mulțamești!” Dar ce să-ți audă urechile?! „Scrie, dice el, să-mi trimetă: Sânge de noue frați, untură de smeu și oțetul tălharilor. Încât pentru preț, ne șcim noi vorbele cu domnul Poticariu*.

Auđind unele ca acestea, nitai totul și făr' a mai dice măcar negrii ți-s ochii, scriu: Sânge de noue frați, untură de smeu și oțetul tălharilor. Pusei de desubt numele Păscălioriului, ca nu care cumva să pic în vre-o belea.

Gândiam că-i un véc de om, până când a sosit băietul din oraș. Când colea el aduce niște lécuri ce-și aduceau cu uleiul de lemn. Îmi veniă să me trag de cap de necaz, că nu i-o făcusem precum m'am fost hotărit. Cine șcie decă l'oiu mai avé cândva așa la 'ndemână.

Dumneđu, să vede că șciea de necazul meu, că dă de soseșce o ți de acelea în care nu poți face cale de un cés măcar, fără să pici în vre-o primejdie. Cu o vorbă, atunci nu-ți s'arată să umbli 'ncoci și 'ncolo. Ier vine Negrea-Păscălioriul la mine să-i scriu pentru „potică”. Dec' aș vre să-mi fac capul călindar, aș pute se ve spun chiar și lécurile după care-a trimes; asta m-sé nici prin vis nu mi-a trecut. Destul atăta, că eu i scrisi: „Brânză de iepure, lapte de pasere, potcove de țințari și alte minunății, ce le chibzuisem bine încă de mai nainte”. — N'asteptă copiii cei mici ăia Pașcilor ca să capete oué roșii, cum așteptam eu ca băietul să vin' odată din oraș. Și el al dracului, că mai bine nu i-oiu dice, gândiai, că șede 'n butul meu. În sfârșit, de și cam târđiu, soseșce el și spre marea și adâncă mea mirare, bag de semă, că lécurile aduse sânt întocmai cum erau și sângele de noue, frați, untura de smeu și oțetul tălharilor. Pasă-mi-te afurisitul de Poticariu șciea ce are să cuprindă scrisoarea, îndată ce vedea, că-i dela Negrea-Păscălioriul, și nici c'o mai cetiă.

După întâmplarea asta-mi veni și mie mai multă apă pe urechi și 'ncepu a pricepe cam ce fel de vânturi bat pe la vecinul păscălior.

Din ăia aceea mi-am pierdut ori-ce poftă de răsbunare, cu atât mai ușor, că el încă nu me mai luă așa cu furca cea lungă. Ba legasem, așa pe nesimțite, un fel de prietinie la olaltă. Asta eră o cinste pentru mine, căci rar eră omul, cum v'am mai spus, pe care el să-l fi allat vrednic să schimbe, fie și numai câteva vorbe cu el. Apoi eu încă decă-mi trag mai bine semă. eram tocmai în vrêta, când omul n'are stare 'ntr' un loc cum n'are apa și mai eram și dirz.

* * *

Allându-me acum la el ca și la noi acasă, am văđut multe, din care de mai țin minte ađi a ăceea parte, să-mi pară bine. Întrasem acum în tôte tainele păscăliei. Și păscălia își are legile ei, dela care nu te poți abate, și el le și urmă cu cea mai mare băgare de seamă. În privința asta pot dice, că eră ca un césornic, care în veci tot într'un chip umblă, numai cât acum bate unul, mai apoi două, și așa mai departe. Pentru că, să vedeți Dumnia v'astră, că ce făcea el!

Când sosiă vr'un bolnav la el, întrebă pe cel ce-l aducea, că ce vânturi i-a adus încóce și ce mai vești prin părțile acelea? Ce mai face părintele? nu-i popă, cale de trei poște, pe care să nu-l fi cunoscut; merg multe prescuri la biserică? câte sărindare și cununi de an se vor fi însēmând?... Așa pe nesimțite aducea el, Păscălioriul, vorba despre bolnavul și ispitia, așa ca din întâmplare, că din ce ș'o cam ține, bóla ce o are. De și de altcum tôte acestea are să le spună păscălia fără léc de greș.

După ce în chipul arêtat, află că ce fel de făină se macină pe la móra cuiva, cu o șfielă proprie lui, luă Păscălia scrisă 'n potcove, de pe grinda cea lungă, cu mânil sale nevrednice Păscălia eră legată bine în părăți zdraveni de fag, căptușiți cu pele roșie și cu incuietori. Fost-a frumósă cândva, nu pot să dice nici da nici ba, atăta însé pot dice făr a me teme de gura nimêrui, că unșurósă din cale afară și ciuruită de cari și alte jivini — cum le-or fi chiemând — cum se găsiă acum cinstita păscălie, numai frumósă n'o pot numi.

După ce o deschidea, așa pe la mijloc aședă o cheie — șciți dv. cum sânt cheile dela casă — așa fel ca urechia să-i remân' afară. Acum legă Păscălia cu o sfóră, ca să nu ese cheia din ea și lucrul eră gata, pentru a puté află ce te tăia mintea. De-o ureche ținea omul, de cealaltă Păscălioriul, dar numai cu vârful degetului arêtător, ca Păscălia să-și pótă arêta în tótă voia puterea ce-o are.

Cum țineau Păscălia așa spêndurată 'n aer, Păscălioriul cu glasul trăgănat și cam pe nas o întrebă, plin de evlavie: „Sfântă Păscălie, decumva-i făcătură asupra robului lui Dumneđu cutarele, înverte-te, decă nu, nu!” Și Păscălia, de eră făcătură, se 'nvértiă; decă nu, sta locului, și eră 'ntrebată în tôte chipurile, până ce dela o vreme numai ce se 'nvértiă. Ca să nu se 'nverte vr'odată, încă nu s'a 'ntêmplat. Acum eră 'ntrebată decă cutare, séu cutare ș'a lăpêdat sufletul, făcênd boscône asupra bolnavului, și Păscălia n'ascundea nimic, căci se 'nvértiă tocmai, când pomeniă numele vinovatului.

Nu-i vorbă! multe guri rele ăceau, că Păscălioriul, când omul nici nu ia sêma, face ce face cu degetul, cum ține de chee, și Păscălia de aceea s'ar fi învertind. Vorbele acestea au mers până chiar și 'n urechile lui, dar el așa ceva nici că vrê s'audă. Te omeniă bucuros cu ce avea, numai să nu-i mai pomenesci d'al d'astea: „Căci, ăceea el, sânt mulți cari ar crede și una ca asta”. Așa cum avusei cinstea a ve spune, da Negrea-Păscălioriul dela noi de isvorul tuturor releur, ce numai pot să-ți se 'ntêmple 'n viață.

Trebuie să ve spun, că cei mai mulți ai lui bolnavi, erau cuprinși de Duhuri necurate, Dómne fereșce și pe cine ți vrê tot rău. Altoră li se cășună ceva din vântóse. Cam la acestea, țin minte, că se mărginiau bólele mai ale tuturor celor ce alergau la isvorul tămăduirilor lui Negrea-Păscălioriul. Odată asta aflat, nu eră cine șcie ce lucru mare a-i vindecă, căci de Duhuri necurate e lucru cunoscut, că scapi prin rugăciune și prin post. În ăcece biserici nu se făcea atăta slujbă, câtă la el în casă. Dimineța, la amêdi, sêra și la meșci noptii, tocmai când cântă cocoșii, rugăciuni peste rugăciuni. Cu sănêtoși, cu bolnavi, stau cu luminele de cêră aprinsă 'n mână, mai în picioré și mai în genunchi, în giurul mesei, până când el le citiă plin de evlavie: Stălpii, Psalmii cei aleși, și mai Paraclisul Sfântului Haralambie. Ba une ori s'acătă și de Evangeliiile din postul mare. De cele mai multe ori însé se mărginiă la Păscălie, în care pe lângă planete și zodii mai erau și rugăciuni întocmite anume de dascăliul Sa-

moilă, care și el le aușise dela un altul, ce trăise mai mult pentru cei îndrăciți.

Veți fi știind și dumnia voastră, că cel necurat nu se poate, decât are stăpânire asupra cuiva, să-l sufere pe acesta s'asculte tocmai rugăciunea; căci de! nu-i se șede împelițatului. Și bolnavii lui Negrea-Păscăltoriul tot cam de acestia erau. Nu-i mirare dar, că el i mai și frecă, din când în când, cu câte un toiag de cele nodoroșe. Mulți erau legați în lanțuri ca să nu spurce fântâna, căci dracul după aceea-și bate capul ca să facă rău, mai aruncându-i până și 'n fântână.

Postiri se făceau mai arare-ori, dar totdeauna într'un fel. Nu eră iertat la léc de vietate, ca să-și mai lege inima cu ceva în aceea ți. Hórele se 'nchideau în cotețe și celelalte animale încă remăneau până séra, ce se arétau stelele, prin culcușurile lor, — făr a li se da nici măcar o lingură de apă c'aceea nu-i mult. Destul că jupân Scaraoschi și întunecatele sale slugi, se luau de un gând dela o vreme și ori își părăsiau locuința, ori ș'o duceau cu sine pe ceea lume, unde a fi aceea. Așă scăpă el, Negrea-Păscăltoriul, pe ómeni. de Duhurile cele rele.

De se 'ntemplă ca bóla să fie din vântóse, bolnavul eră afumat cu *lingura-celor-tari* — de care avea din greul — și ca și când i-ai luá-o cu mâna, așă de curénd se vindecáu, unii.

Una se n'o uit!

El nu avea nevoie să vedă pe bolnav, pentru ca să-ți spună că ce fel de bóla póte să fie și din cei se trage. Pentru el eră destul să-i plătești și să-i puni la îndemână o haină purtată cândva de cel bolnav. Asupra aceleia făcea el ce șciea, și bolnavul o simțea aceea acasă la el, unde se găsiá. Acesta, me rog, nu-i un lucru tocmai așă de ușor, cum póte ar crede cineva! Doftorii cei mai iuscúți, când e vorba numai de o sárăcie de inimă, atáta te mai sucesc, că-ți se ureșce; — pe când Negrea-Păscăltoriul îți spune, că alt-ceva să nu faci, făr să 'ncongiori casa de trei ori pe nemăncat, să îți uimezi o cruce de smólă dela cărâmbul carului, și te-ai mântuit, ca și când n'ar fi fost decând e lumea.

* * *

Dičetórea scripturei, că „nici un proroc nu-i cinstit în patria sa” — se potriví și la Negrea-Păscăltoriul, de minune. Gândiai, că tocmai pentru el e făcută. Pe când străinii susțineau sus și tare — ridicându-l până la al șeptele cer — că el e 'n stare să-ți închiege apa și să facă să-ți curgă lapte din grindă, împántând o sárăcie de sulă — cum fac și strigoile; Gêrbovenii di-ceau, că el nu s'ar fi pricepénd la chiar nimic, aflând însă că-i mai ușor a trăi cu minciunile decât a munci, s'a dat pe Păscălie. Aușisem chiar eu, cu urechile mele povestindu-se despre el lucruri, pe cari nu pot crede să le fi sévêrșit cândva.

De și Gêrbovenii, precum avui cinstea a ve spune, nu-l socotiau pe Negrea-Păscăltoriul de cine șcie ce lucru mare, pe când el s'aflá 'ntre ei; acum ved și ei c'au greșit.

De diochi singur el șciea să apere pe copiii ómenilor, prin aceea, că le făcea *Numerușul*, la care singur se pricepea în întreg ținutul. Numerușul așă se face, că se scrie mai întâi aceea ce trebuie. După aceea hárția se 'mpătură frumos, se pun trei fire de tãmâie și trei de piperiu, apoi coséndu-se într'un petec curat de pânză, s'acață de grumazii copilului ca să-l póte, cum porți o salbă, bună óră. De diochi n'ai grijă cât trăiești; o șciu căci am pățit-o. Negrea-Păscăltoriul a invétat tainele facerei puternicului Numeruș dela dascăul Samoilă din Geomal, Dđeu să-l ierte, care avea un

glas jalnic Dóme, de luând-o pe-o podobie mai trăgănată, lăcrămau toți căți erau în biserică, cu deosebire însă babele.

Apoi de grindină tot el ne păziá. Cum vedea, că se ridicá vr'un nor negru și-i eră témă de *vremea grea*, împántá securea 'n pământ. Aci, precum ved eu, totuși trebuie să las lucrul incurcat. De obicei se trag și cele clopote când e vreme tare. Nu știu acum ce să dic, ca să nu greșesc cumva. Voiu dice însă vorba ceea: „Nici lupul flăménd, nici capra cu doi ieđi” — apoi întempe-se ce s'a 'ntemplá de capul meu, știu, că lumea tot n'oiu móșteni-o eu. Una însă o pot spune cu cugetul curat. De cele mai multe ori grindina s'abátea asupra pădurilor, ce nu sânt mai departe de sat decât cale de-o jumátate de cés, să mergi chiar durmind, și numai din când în când se mai lăsá câte-o aripă, și asupra satului.

De secetă pe la noi nici pomană, decât sa 'ntemplá ca el să facă ce șciea. Mergea 'n țințirim și umflând o cruce de cele mai zdravene din tóte, o puneá de-a-moiu în vale cum bagi cânepa să se topescă, aședând până și petrii pe ea — și trebuia să plóie, de și nu tocmai îndată, căci cu Dumneđeu nu te poți sfáđi.

A cunoșce pe Șolománari pentru el eră lucrul cel mai ușor din lume. I cunoșcea de pe imbrăcăminte, căci aceia totdeauna sânt neláuți, cine șcie de ce?! În chipul acesta nefiind aceia nevătémați, ba din potrivă ospétați colea româneșce, n'avea nime de-a se teme, că ne vor înneacă satul. Apoi cu Șolománarii nu-i pré bine să te porți restit, c'o pátesci. Spunea Negrea-Păscăltoriul, că 'ntr'un sat departe, a auđit și el din alții, ómenii ar fi ocárit și chiar bătut pe niște bieți Șolománari, ce-au îndrăznit a se atinge nu șciu de ce lucru, care de și nu eră al lor, dar le ~~trebuia nesmintit~~. N'au lăsat Șolománarii să trecá nici diua aceea, făr ducéndu-se la un lac — unde șcieau ei — l'au incungiarat de mai multe ori, până când au eșit la fie-care câte un bálaur. De se loviá frául Șolománariului în capul bálaurului, bine de bine, decât nu, mai incungiará lacul și mai dicea, ce șciea el, până ce eșia acel bálaur, care trebuia. Urcându-se acum pe spinarea bálaurului, străbátea vèzduhul, imbrăcat în nori negrii, ca să nu-l vedá lumea și purtá norii cu grindină pe unde voia el. În câteva césuri tótá munca ómenilor celora a fost prăpădită de pe fața pământului, ca și când n'ar fi fost de cându-i lumea. Gêrbova, cât a trăit Negrea-Păscăltoriul, tot a mai scăpat ea de d'al astea; ve 'ntreb însă, că ce-a fi de ađi 'ncolea?!

Déc' aș sta să ve spun tóte la câte numai se pricepea el, pare-mi-se că v'ar eși la toți peri albi. Fie-ve destul de astă dată. Cine șcie, ce mai aduce diua și nótea? da de ne-om mai întâlni cândva ș-apoi ne-a prinde bine.

Acum cutez a ve întrebá, déc' am avut dreptate, când am đis unde-va, că đeu satele vecine n'aveau de ce se póte atáta amar de dușmănie asupra nóstră, a Gêrbovenilor? Nu șcieau ele bine, că are să vină o đi, când ș-a lăpédá și el potcóvele, cum se dice, ș-apoi, ce rușine pe Gêrbova să pice iér din mărirea în care se aflá odată! De și ascunsă de lume, ca o fétă fri-cósă, la pólele unui deal cu o corónă de stejari de cei bétráni pe frunte, ea, Gêrbova nu se da pe-o sárăcie de oraș cum sânt multe. Ađi? e părăsită. Negrea-Păscăltoriul a lăsat cu limbă de mórte, ca Păscălia să i-o pună la cap și i-a pus'o. Apoi fără Păscălie, ce să șcii face! S'a 'mplinit și cu Gêrbova vorba ceea: „Nici un suis, fără coboriș”.

Mica impacinițore.

Romanțul meu.

n lume-o singură ființă
Să me iubescă-am întâlnit,
Eră frumoasă Măriórá
Cu sinu-i fraged, înflorit.

Ea me iubiá ferbinte 'n taină
Și mi-ar fi dat prě bucuros,
Și inima sa și vieța
Și sufletul seu cel frumos.

O, ce dumnezeesc tesaur!
Dar eu, de alta fármecat,
Lásai să pună altul mâna
P'acest tesaur nestimat.

* * *

În lume-o singură ființă
Cu dor pot dice c-am iubit,
Eră Elena 'ncântătoare
Cu chip și glas din cer răpit.

Ce raiu frumos de dulci speranțe
Și câte visuri de amor
Făcut'a să 'nflorască 'n sinu-mi
Surisul ei farmecător!

Dar ea de altul încântată.
Cu altul vai s'a cununat,
Plântând în peptu-mi al durerii
Pumnul de fer inveninat.

* * *

De-atunci p'a vieții cale tristă
Eu trist pășesc și gânditor;
În vieța n'am nici o plăcere,
În lume n'am decât un dor:

Ah! mai găsi-voiu eu sub sóre
Ființa pământéscă,
Să o iubesc ca pe Elena.
Ca Maria să me iubescă?

P. Dulfu.

Omul preadămit.

— Studiu geologic. —

Este în general cunoscut, cumcă etatea genului omenesc se estinde până 'n timpul fabulos al lui Adam; se reduce adecă la un timp destul de scurt în raport cu acele cunoșcințe, pe cari le-a descoperit spiritul omenesc prin cercetările sale mai esacte din timpurile mai recente! În conformitate cu știința geologică putem cu tot dreptul dice, că acel timp începe pentru genul omenesc numai dela etatea juniei sale, ieră copilăria sa stă încă departe de părechia adamită, ba încă departe și de facerea lumii, care o vedem calculată prin călindarele noastre numai la ver-o 7000 de ani! Când afirmăm aceste, să nu cugete nime dintre on. cetitori, că voim a seduce pe cineva cu niște lucruri supranaturale. Acésta ar fi un ce compătimitor pentru noi, mai cu semnă în secolul presinte, în care mintea omenéscă a pētruns printre acele ziduri, cari mai nainte erau apērate numai cu unele ipotese neba-

sate, cu unele păreri așa dicēnd suprasimțuale. Știința naturalismului ne convinge cu argumentele cele mai necontestabile, că tot aceea ce nu consună în cursul naturii cu legile rațiunii basate pe cunoșcințe reale-simțuale, și tot ce nu putem observá simțualmente, a-partin desamăgirii și fantasiei rătăcite.

Însă au trecut acele timpuri refericite, în cari fantasmarea filosofică domniá peste știință! Acésta a fost ascunsă timp de mii de ani sub mantaua fantasiei; ba am puté dice, că, din timpurile cele mai fabuloase până mai ieri alaltă-ieri, acésta pasiune a fost așa de greu încuibată în inima omenirii, încât rațiunea a trebuit să pórte multe lupte, până când a înlocuit-o prin știința adevērată. Cumcă fantasiile rele au oprit sute de ani spiritul omenesc în desvoltarea sa reală-naturală, cumcă prin acésta desvoltământul și inasăși civilizațiunea omenirii a stagnat: se pōte vede între altele din acele opiniuni ridicule, cari domniau în anticitate despre pământul nostru! După credința indianilor bētrani pământul a fost aședat pe spatele a patru elefanți, acésta umblau pe spatel unei colosale brōșce țestóse, acésta ierăși pe un șerpe mare, în sfērșit șerpele plutia în aer cu brōșca țestósă, cu pământul și cu elefanții. Bunii indiani au mers cu fantasiile lor și mai departe, credēnd, că cutremurul de pământ pūcede prin mișcarea celor patru elefanți etc.

Am puté remprospectá aici o sumă mare de asemenea absurdități, începēnd din timpurile cele mai vechi, până la epoca grandioasă a marelui naturalist Galilei, care în secolul XVII, pentru teoria sa naturală relativă la mișcarea pământului, fu considerat eretic de cătră iesuiți. Am puté merge și mai departe pe calea acésta și adecă până la finele secolului al XVIII; însă scopul nostru e altul! Ne-am propus adecă să vorbim cu acésta ocaziune despre etatea genului omenesc din punctul de vedere geologic.

Pământul nostru se împarte — din punctul de vedere geologic — în mai multe epoci formatrice,* a căror etăți temporale s'au socotit de geologii moderni numai aprosimativ. Când e vorba de istoria pământului, cum e acésta studiată în geologie, atunci trebuie să luăm în considerațiune, că aici nu avem d'a face cu vr'o cronologie, cum esistă aceea d. e. în istoria universală a popórelor, a țērilor etc. Documentele, pe cari ni le liferéză diferitele pături din sinul pământului, ne arată numai variațiunea, schimbarea planetei noastre și a organismilor sei, dar nu etatea temporală; acésta o aflăm însă pe cale indirectă prin esaminări și comparațiuni. A voi să stabilim direct reprezentarea acestor documente conservate în diferitele pături, adecă a constatá o cronologie anuală: ar fi un lucru ce întrece puterile de cari dispune știința omenéscă.

Deci este mare deosebire între istoria geologică a pământului și între cronologiile seu istoriile noastre universale seu naționale! Căci până când în aceste din urmă avem o absolută necesitate de mai multe mijlōce, de documente scrise, tipărite, de monumente etc.; până când, spre a înțelege istoria unui popor seu a unei țēri întregi, ne trebuie cunoșcințe geografice, cronologice, fisiologice ș. a.: în istoria pământului nu aflăm așa de multilaterale mijlōce de ajutorințe, pe cari se ne putem basá și cari se ne conducă la rezultatul dorit. Aceste mijlōce, de și sunt simple, ele sunt însă reale, nefalsificabile! Ele nu se pot falsificá după placul geologului seu a paleontologului, precum pōte (?) să facă un istoric seu cronicariu cu documentele relative la istoria unei națiuni; căci acele sunt ascunse în arhivele de milióne de ani ale pământului, de cătră arhivele etern și imparțial, de natura inasăși, și sunt con-

* Veđi „Familia” nr. 18, f. 216 din an. 1882.

servate pentru posteritate într'un mod sigur și foarte admirabil. Documentele acestor archive, cari ne conduc la cunoștința stării pământului din antichitate, adevărat din acele timpuri în cari făptura omenescă nu a putut încă să existe, acele documente, cari ne mai învătă a cunoștea variațiunile organismilor antiistorici, se numesc petrefacte.

Prin esaminarea acestor petrefacte s'a obținut cunoștința, că organismii vegetali și animalii au trecut printr'un șir foarte lung al dezvoltării lor, în timp de mii de ani, la prima privire așa dîcînd ne ređibil. Dară decă esaminăm mai de-aprope dezvoltarea organismilor; decă studiam starea acelu organism, care formeză punctul final în natură, adevărat dezvoltamîntul omului din presinte, care are trebuință de 24—26 ani spre a ajunge la maturitatea sa recerută: nu mai începe nici o îndoieală, că a trebuit să trecă o interval foarte mare, până când starea pământului și a făpturilor sale vegetale și animale a ajuns la stadiul presinte. Prin esaminările esacte ale rămășițelor organice petrefacute s'au stabilit deci în geologie unele etăți ale epocelor geologice, despre cari v'om aminti aici pe scurt următoarele:

Decă străbatem păturile cele mai esteriore compuse din pământ notat-aluvial, apoi încungurînd și complexul păturilor aședate sub aluviu (diluvia), ajungem la formațiunea așa numită terțiară și constatăm că pentru formarea straturilor sale de 1000 metri de grosă, a trebuit să trecă o epocă de 350 mii de ani. Complexul cel mai de aproape sub această formațiune e compus de epoca așa numită: mesozoică (formațiunea cretei, jurasă și triasă), această posedă o grosime de 4700 metri și prin analogii s'au aflat o perioadă de 1.750.000 ani spre formarea acestui complex sedimentar. În fine complexul straturilor din epoca paleozoică (formațiunea dyasă, carboniferă, devonă și silură) are o grosime de 13.000 metri și a trebuit să trecă printr'o perioadă de ver-o 4 milioane de ani până s'a format astfel, precum e reprezentată în presinte.

Decă esaminăm modificările organismelor presinte, de și vedem o diferență esențială între plantă și animal, totuși prin cercetări microscopice se pôte foarte evident arêta, că prima formare a corpului lor se face în unul și același mod și din substanțe egale. Adevărat la toți organismii urmăză dezvoltamîntul unor părți constitutive după una și aceeași lege, care lege se numește formațiunea celulară. Tot organismul nu a fost la început altă-ce, decăt o celulă simplă, din care unicelulară substanță s'a format: planta, animalul și în fine — omul. Deci la începutul primitiv nu a fost celula nici plantă nici animal, ci numai mai târziu, trecînd printre diverse modifițiuni, s'a despărțit regnul vegetal de cel animal, care despărțire însă e atât de neobservabilă, încât încă nici în presinte nu se știe decă unii organismii, sînt a se socoti la plante ori la animale (zoofitii).

Formațiunea celulară se întemplă numai la apropierea aerului atmosferic și la o temperatură cuvințiosă. Viața organică nu pôte să existe la o căldură așa de înaltă, la care suferă apa, substanțele de hidrogen carbonic, substanțele de albumin, care substanțe chimice se află în celulă. Prin urmare organismii nu au putut să existe la temperatura, în care eră apa pământului nostru în forma de gas aboros, ci numai după ce a trecut din agregatiunea aeriformă în cea fluidă: numai în cazul acela și-a început celula organică dezvoltarea sa determinată.

E întrebare acum, că: ce fel de organismii și-au început activitatea mai înainte pe pământ, planta sau animalul? Această întrebare se pôte deslegă, decă cugețăm, că plantele posedă capacitatea a întrebunță spre

formarea celulelor lor substanțe neorganice, cari se străformeză în cursul formatric în organice, până când animalele au trebuință spre dezvoltarea lor numai de substanțe organice. De aceea planta la începutul ei a fost mai neperfectă decăt animalul; deci planta a existat mai înainte decăt animalul.

Șcim din esperință, că viața vegetală se condiționează de cuprinsul, de constituțiunea aerului atmosferic! Cu cât acesta e mai bogat în acid carbonic, cu atât mai voluptos crește vegetațiunea, ieră cu atât mai dăunos e un aer ca acesta pentru organismii animalii. Căci plantele trag în trinsele prin mijlocirea canalelor celulare (prin frunze etc.) acid carbonic, care le servește așa dîcînd spre nutriție, ieră animalele inspiră oxigenul aerului tocmai așa ca plantele acidul numit, și decă inspiră acele acid carbonic, apoi acesta nu e pentru dînsesele nutriment, ci — venin. Acesta e influința acelu acid carbonic, care e legat în apă chemicalminte. Aici nu se trage în plămîni, ci se ia prin fole, unde se întrebunțeză spre asimilare. Cunoșcem în cursul naturii niște animale, cari n'au plămîni, seu și decă au, sînt foarte neperfecte; astfel de animale pot trăi într'o atmosferă sațiată cu acid carbonic, de ore ce aceasta nu se bagă prin acel aparat, care susține și conduce viața, cise trage în corp prin ajutorul acelei proceduri, care e cunoscută sub numirea de „endomosă”.

Plantele, ca organismii cei mai primitivi și simpli, au pregătit deci pământul pentru viața animală, procurînd adevărat înainte de toate nutriment pentru animale și apoi curățînd tot'odată aerul atmosferic de veninurile sale sațiate de acidurile carbonice. De ore-ce partea cea mai mare a pământului nostru a fost în timpurile geologice antice acoperită cu apă sărată de mare; și fiind că aerul atmosferic a fost pe atunci cu mult mai bogat în acid carbonic, decăt în timpurile mai noi, d. e. în timpurile terțiare, diluviale seu de cum e și în presinte: sîntem necesitați a concludă, că primele animale au trăit în apă și adevărat au fost animale de mări.

A trebuit să trecă sute de mii de ani, până când pământul și mediul seu atmosferic a devenit la o stare în care au putut viețui animalele-sugătore, cei mai de-aprope organismii de genul omenesc. Diferințele zonice se ved foarte târziu reprezentate prin petrefactele îngropate în sinul pământului: clima pământului devin locuibil pentru organismii mai perfecți a fost până cătră începutul formațiunii terțiare independință de pozițiunea pământului cătră sôre; ieră inclinațiunea osiei pământului, care condiționează o diferență zonică, nu a produs mai înainte o astfel de diferență, ca mai târziu.

Animalele cele mai perfecte, ba însași făptura omenescă numai atunci a putut trăi pe pământ, după ce sôrele a devinut mai compact cu lumină și căldură mai mare, și după ce s'a mai rîrit desinea aborôsă a atmosferei, putînd mai bine străbate razele sôrelui prin dînsa. Și intru adevăr aceste condițiuni, cari le vedem în presinte în cursul naturii, servind pentru existența vieții noastre, s'au ivit pe suprafața pământului foarte frapante cătră finele formațiunii terțiare, după esaminările geologice, ca sute de mii de ani mai înainte de timpul istoric.

E drept, că după biblia lui Moise întregul gen omenesc a purces dela o părechie, dela Adam și Eva, și adevărat după cronologia biblică crearea lui Adam s'a întemplat cam cu 4000 de ani înainte de Christos. Dară decă nici nu ar fi alte temeuri, decăt numai această crearea mosaică cu care am puté probă o etate și mai îndepărtată, avem cel puțin un document contradicțor al bibliei însesi. Acea împregiurare, că după ce Cain, fiul lui Adam, a omorît pe frate seu Avel, acela s'a

duș în țera numită Nod, situată la nord de câtra paradis, unde își luă o soție și devini fondatorul unei posterități numeroase, — ne încurăgază a crede, că pe timpul lui Adam au trebuit să trăiească și alte popore pe pământ.

Și acum, după ce cunoștem condițiunile vieții organice mai perfecte, după ce șcim, că geologul încă are documente sigure în sinul pământului spre a defige etatea aprocsimativă a epocelor formatrice: vom trece deci la obiectul științific, adecă vom arăta — directe séu indirecte — că antecesorii noștrii stau departe, foarte departe de părechia din paradisul lui Adam!

De și rămășițele petrificate de ómeni sânt foarte puține și sporadice, de și scheleturi perfecte nici nu s'au putut afla pân'acum nici într'o pătură a pământului, totuși prin esaminări esacte anatomice și geologice s'au constatat, că făptura inteligenții și-a început activitatea câtra finele formațiunii terțiare. S'au găsit adecă rămășițe de óse în acésta formațiune periodică, cari sânt mai ales fălci și căpățini, și cari se aflară în apropierea de unelte, de arme făcute din pētră, și în societatea acelor rămășițe petrificate de animale, cari au viețuit în acésta perioadă geologică. În acésta formațiune au esistat — după cum vedurăm mai sus — diferențe climatice și erau tot-d'odată de față tóte condițiunile pentru subsistința naturală a organismului omenesc. Pe un teritoriu, care posedă tot felul de animale și vegetale, precum erau în timpul terțiar, a putut fără îndoielă să trăiească făptura omenescă.

Studiul referitor la omul preadmit a început în secolul trecut a deveni mai interesant, rezultându-se însă prin esaminările respective de multe-ori și senzațiuni destul de frapante. Una dintre cele mai marisensațiuni în științele naturale s'au produs la an. 1731 în Zürich de dr. Scheuchzer prin aflarea unui schelet din păturile terțiare din Öningen, pe care l'a cređut drept schelet de om, descriindu-l în detail sub numele de „Homo diluvii testis“, și deducând din acesta, că omul a trăit încă în formațiunea terțiară. Însă mai târziu naturalistul Cuvier a probat, că acest schelet se derivă dela o șopirlă gigantică (salamander giganta), prin ce apoi scheletul Scheuchzerian și-a perdut însămnătatea sa.

Cu excepțiunea unor părți esențiale de óse omenesci, aflate în păturile dela marginea terțiară și divuvială, adecă cu excepțiunea fălcilor și a căpăținelor, cari stau — după esaminările anatomistilor moderni — foarte aprópe de predecesorii noștrii, de măimuțe, nu s'au găsit alte rămășițe, cari ne-ar puté încuragiá a susține esistința omului în timpul terțiar. Inse resturile uneltelor de pētră nepolite sânt documente destul de clare pentru adevărarea presupunerii noastre. Căci nici nu ne mai trebuesc alte documente, îndată-ce avem urme sigure despre activitatea inteligenței! De armele făcute din pētră și conservate în sinul pământului pentru posteritate, numai făptura omenescă a trebuit să se folosescă spre apărarea vieții sale în contra bestiilor de pe atunci, a căror mărime și structură corporală întrece puterea imaginătoare a descrierii noastre. Ieră cauza, pentru care rămășițe petrificate din corpurile omenesci nu se află în păturile pământului tocmai în acel mod, precum le vedem la rămășițele animale, se póte foarte ușor esplică, îndată-ce cugetăm la inteligența omului și la — instinctul animalului.

Animalele adecă nisulesc a-se scăpa momentan din agonía morții cășunate d. e. prin puterea apei, prin o esundare séu potop, prin un cutremur de pământ etc., alergând în óre-care închisóre séu strimțóre din apropiere, bágându-se într'o peșteră, care li se presintă mai d'aprópe, unde apoi continuându-și cursul lor fricos,

d'odată cad într'o prēpastie, făr' a mai puté avisá pe următorii lor de pericolul, în care au căđut; cadavrele lor se acoper acolo cu apă, cu pământ notat, relăsând în fine corpurile lor solide, ósele, în păturile purcese, ca — petrefacte. „Omul însă — fie el cât de necult și neperfectunat — priveșce înderētu-i cu ocasiunea unui eveniment ca acesta, căutându-și după puțință un scut durabil și sigur; el nu-și caută scăparea într'o strimțóre, nici nu se bagă în peșteră, spre a-și scăpa vieța amenințată de óre-care eveniment natural, ci se retrage la loc înalt și liber. Și decă își pierde vieța într' un óre-care mod, aceea se întâmplă pe suprafața pământului, unde însă — precum vedem în timpul present — nu se conservéză nimic din corpuri organice“. Ósele, decă se și acoper cu pământ, totuși nu pot resistá influințelor chemice și atmosferice; ele putredesc, se descompun cu timpul în părțile lor constitutive, devin deci din trinsele diferite masse mineralice: pământ, năsip ș. a. Numai uneltele lor, de cari s'au folosit în cursul vieții, fiind făcute din pētră, au putut să rămână conservate în contra timpului devastator.

În fine: să vedem numai fugitiv, ce ȕice geologia despre léganul genului omenesc:

„Raiul, paradisul“ strămoșesc a fost fără îndoielă în — Asia! Acésta o recunoșce însuși și geologul, și adecă cu temei! Prin cercetări geologice s'au constatat, că d. e. Anglia de ađi în timpul antiistoric a fost combinată cu continentul europen, Europa însuși cu America de nord și la o parte sudică cu Africa (Spania); mai departe: marea mediterană a fost odinióră un lac mic, ieră marea sudă și oceanul indic odinióră — erau continenturi. Continentul cest din urmă antiistoric, care s'a întins dealungul Asiei sudice până câtra țermurii ostici ai Africei: a fost — léganul genului omenesc. De aici s'au lătit ómenii numai mai târziu câtra vest, câtra Europa, fiind adecă de o parte amenințati de evenimentele naturale: de esundări, de rădicări și scufundări de teritorii, ieră de altă parte fiind strimțorați de bestiile feróce, cari domniau pe atunci (urși de peșteră, hiene, rinoceri.)

G. Pocrean.

C u g e t ă r i.

Femeile încep a face din amor o mare afacere; însă, odată obicnuite, nu mai fac de cât un mic joc. (Rochebrune.)

Jurămintele amorului i probéză nestatornicia. (Marmontel.)

Jurămintele de amor sânt luminele cari dau mai multă lumină de cât căldură, și cari se sting chiar în momentul când încep a lumina. (Shakespeare.)

În amor, lacrimile fac mai mult de cât discursurile cele mai elocuinți. Prin lacrimi, vei inmuia o inimă de piétră. — Sileșce-te dar ca amanta să te vedă plângend. — Decă nu poți să scoți lacrimi, udă-ți ochii. (Ovia.)

Prima lacrimă de amor ce facem pe cineva să verse, pare un diamant; cea de a dóua un mărgaritar; cea de a treia o lacrimă. (A. Poincetto.)

Să lăudăm cât de mult pe femei, fiind că acesta e drumul cel mare al inimei lor. — Ne orbesc prin săruturi, să le adormim prin elogiuri, și, pentru ca să le placem, să întrebuițăm nu numai mijlócele cari ne displac, dar și pe acele cari ne desgustă. (Champcenz.)

Legătura amorului se strică așa de iute în căsătorie, în cât nu mai vedem după puțin timp de cât o córdă. (S. Marechal.)

SALON.

Cronică bucareșcă.

— 31 ianuarie 1883.

Statua lui Lazăr. — „Lipitorile satelor”. — Când înțelegem mai bine versurile lui Depărățianu. — Baluri și costume naționale.)

În cronică-mi trecută, vorbind despre schițele prezentate la concursul deschis pentru statua lui Lazăr, am omis de a pomeni și despre lucrarea dlui Selăgeanu din Craiova, care ne-a înfățișat „un cuvios mirean, după cum se exprimă un critic, cu capul puțin cam țuguiat, ceea ce nu dovedește multă pricepere, și cu mâna la pept ca și cum ar vré să dică: „N'am făcut, domnilor, să me credeți, nimic rău; abecedarul ce ți în mână nu l'am furat, ci mi l'a pus în mână dl Selăgeanu, fără voia mea”.

Astfel, după cum deja prevedusem, dl Georgescu a obținut premiul, și adevărat a doua schiță a dsale, gipsul cel mic, a cărui descriere v'am făcut-o în precedentă-mi cronică, și tot dsa a fost însărcinat cu lucrarea statuiei pentru suma de 24,000 lei. Numai, artistul, înainte d'a pleca la Florența unde-și va săvârși lucrarea, va prezenta comisiunii pentru ridicarea statuiei, o a treia schiță în a cărei execuție va ține seamă de modificările propuse de comisiune, care a opinat ca mâna stângă a statuiei să țină cartea, ieră cea dreptă să întorcă foile, o mișcare mai nouă și deci mai frumoasă. Căci, câtă se spunem aci, mai toate schițele, și chiar cea mare a dlui Georgescu, cari înfățișau pe Lazăr cu mâna dreptă întinsă, nu păreau a fi de cât o imitațiune servilă a statuiei lui Heliade, redicată pe bulevardul Academiei, având acelaș gest.

Statuia va trebui să fie gata în doi ani cel mult, și decă artistul va luă asupra-i și transportul și instalarea ei, i se va mai da încă 14,000 lei. Astfel statuia lui Lazăr va costă 38,000 lei, și adevărat tot cât a costat și statuia lui Heliade care a fost lucrată la Roma de sculptorul Ferrari. Suma de care se dispune până astăzi spre acest scop, e 22,000 lei și nădejde e că restul nu va întârzi mai mult de a se adună.

Cum a trece dela arta plastică la arta dramatică mi se pare destul de firesc, să mai cercetăm puțin și teatrul nostru național. Săptămâna acésta n'a avut nimic nou; vechiu, „Lipitorile satelor”, comedie de V. Alecsandri și M. Millo, ce s'a dat în beneficiul acestui din urmă, bătrânului artist care a creat rolul jidovului cărciumar din satul Haramul și căruia i revine cea mai mare parte din meritele „Lipitorilor”.

Se știe că Alecsandri și-a lucrat mai tot teatrul într'un timp când se munciă pe capete la înființarea unui teatru național. Aveai chef ori nu, trebuia să scrii. Pentru că nu se creiță așa ușor, scriitorii erau nevoiți să-și ia subiectele ori de unde le găsiă; și să le adapteze *à la vapeur*, și prin urmare mai bine ori mai rău, mediului nostru social. Din acel timp dată și „Lipitorile satelor”, cari sânt o prelucrare după „L'Usurier du Village” de Bataille ce s'a jucat la Paris cu un succes strălucit. Se povestește că Victor Hugo, marele poet, care fusese față la reprezentați ne, felicitând pe autor pentru scrierea sa, i dîse: „Ton nom est Bataille; il detraît être Victoire”. * Alecsandri, lucrând piesa

în românește, a păstrat caracterul dramatic al originalului francez. A fi jidov și a fi dramatic însă, sânt două lucruri cu cari noi Românii nu ne învoim, și astfel piesa cădă. Dar ceea ce scăpase scriitorului, observase artistul, și Millo, care jucă rolul jidovului, unii talentul seu de comedian cu talentul de scriitor al lui Alecsandri. El înțelese că ceea ce nu plăcea publicului în dramă, i va plăce în comedie și acelaș subiect i se găti în chipul din urmă. Și prevederile artistului nu fură de loc înșelate: comedia avă succes, și un succes nebun, succes pe care-l are și astăzi.

Dar cu tot acest succes, sala, joi sêra, eră mai mult golă. Balurile, se vede, au paralisat teatrul. Și cum să fie altfel când toți preferă să petrecă acolo, de multe ori până la ziua albă, și nu se aruncă în ascernut de cât sdrobiți de obosela danțurilor ori a orgielor de carnaval? Avem o sêra liberă? Abia profităm de dēnsa pentru ca să recăpētăm noi puteri pe cari să le cheltuim în decit în sêra următoare. Și, din nenorocire, în serile libere punem și pe cele de teatru, decă și-atunci sunetele legănătoare ale unui vals ori fâgăduiela vr'unei întâlniri din partea unor buze rumene, nu ne atrag aiurea: la vr'o serată de familie, ori la vr'un bal mascat. Căci acum, mai mult de cât în ori ce timp al anului, înțelegem mai bine versurile lui Depărățianu: *

Danțul, cântul și amorul

Sunt isvorul

Fericirii omenești!

*

Am scris cuvântul „vals” și asta mi-aduce aminte, că mercuri sêra am auzit multe și multe am jucat la balul pe care comitetul diarului „Vocea Adevărului” l'a dat în sala teatrului „Dacia”. Îmbulzela nu eră mare și asta a făcut ca cei ce se aflau de față să petrecă mai bine; deci, animația să fie destul de mare. În paușă, dl P. Macri, un tiner student, redactorul foii în cesiune, a urcat scena pentru a mulțami, prin câteva cuvinte bine simțite, celor cari au onorat balul cu a lor înfățișare. Multe costume naționale și multe chipuri gingașe, cari au dat viață în acea sêra intinsei sale, d'altmintelea decorată cu mult gust, până la orele 5 dimineață.

Dar nu acesta a fost singurul bal de asemenea fel pe care l'am avut în cursul celor șapte trecute zile! Făr' a vorbi de balurile mascate, cari au loc în totdeuna marți, joi, sâmbetă și duminică, voiu pomeni despre balul Societății de binefacere „Anonimă” seu a Franc-masonilor, care a avut loc vineri, în sala teatrului Bossel, și unde nu s'a petrecut mai rău până la ziori.

Me opresc aci, căci ar trebui să âmplu colone întregi, decă aș sta să vorbesc și despre cele două baluri de sâmbetă, date unul în sala Bosel de Societatea de gimnastică israelită, celalalt în sala „Orpheu” de Societatea filarmonică „Lyra”. Acest din urmă a fost precedat de un concert și reprezentațiuni teatrale date de membrii societății, ceea ce ne-a încântat foarte mult.

Un lucru e de observat, că și însuși la balurile societăților străine d'aci, iia și catrința ocupă locul de onore. Ele au înlocuit pretotindenii rochiile grele atât de incomode pentru danț și în acelaș timp atât de costisitoare. Și nu ve puteți face ideie de farmecul pe care acest atât de mândru port românesc l'adaugă la gingășia încântătoarelor ființe pe care le împodobește!

A. C. Șor.

* „Numele teu e bătlie; ar trebui să fie Victoire”.

* „Vera la țără”.

Mica împăciuitoare.

— Vezi ilustrațiunea de pe pagina 53. —

Cerul vieții conjugale ori cât este de senin, câte odată totuș se 'ntunecă. Atunci se ivesc pe el niște nori grei și plini de primejdie; sórele dragostei se ascunde pe un timp și rađe-le-i dătătoare de viață nu mai înveselesc. Câte odată s'aude și vr'un tunet murmurător — glasul bărbatului mánios, și numai decât urméză torențul de plóie și cad niște picuri mari — din ochii soției jalnice.

Vijelia curățește aerul. Dóră și atmosfera vieții conjugale are necesitate de asemenea mijloc curățitor. Căci materialul de ars al nemulțămirii și aici s'adună, devine atât de 'ndesat, încât numai o schinteie lipsește și esplosiunea trebuie să urmeze negreșit. Și ietă că cërta conjugală a isbucnit. O mică cërta și după aceea supërarea obligată.

Da, de cumva n'ar fi acolo și mica Zoita. Și dên-sa a plâns cu mama și a đis că tata e urit; dar în sfërșit ea nu pôte ține mánia îndelungat, se furișeză la părintele ei și-i trage încet rocul.

Dênsul privește dêrz de după điuariul ce-l ține 'n mână, dar mánia lui e numai fățărită, spre a-și mán-ține autoritatea de bărbat, și 'n urmă privirea lui totuș se 'nmóie și fără voie suride cătră mica mijlocitoare de pace.

Densa fuge atunci la mamă-sa care e încă tot mánioasă și o conđuce cu sila la tată-seu ca să lege pace cu el, afirmând, că de și dên-sul privește atât de supërat, mánia lui a trecut.

Ochii consotilor se 'ntêlnesc, se 'mbrătoșeză la moment, nu cer iertare, căci deja uitără tote.

Apoi mica Zoita capëtă atât dela tata, cât și dela mama o mulțime de sărutări; ba tată-seu s'era i aduce și o păpușe.

G. M.

E e h o.

Principele Krapotkin, cunoscut prin ideile și amestecul seu în societățile și cluburile socialiste, avea un mod cu totul particular d'a face pomana, pe când se află la Geneva, compatrioților sei în nenorocire.

Unul din ei, care se află într'o stare completă de miserie, se ținea neconținut după dên-sul: principele se temea că este un spion rus. Aducându-și aminte d'un articol din legile în vigóre în Geneva, la întâia întâlnire cu omul seu, i administréză o păreche de palme, care ar fi putut să restórne chiar statua ducelui de Brunswick.

Proscrisul se revoltă; principele însă punându-i în mână o piesă de două-đeci franci i đice:

— Iecă, amicul meu, iecă suma la care voiu fi condamnat. Mai bine să profiți dta de cât cantonul Genevei. Ori de câte ori vei avé trebuință d'un napoleon, n'ai de cât să vîi să me găsești.

*

Într'o đi cineva esplică micului Costică cum cresc ciupercele în întunerec.

— Înțeleg... Atunci mama d'aceea își ascunde în tóte seriie përul în cutie, ca să-i creșcă în timpul nopții.

*

Cetim în „Râmnicul” dela 26 ianuarie:

La ușa oficiarului stării civile atêrnă o publicație de căsătorie care sună astfel:

Junele Nae Ștefanescu, născut la anul 1828 și đșóra Stanca, născută la 1833 etc. etc.

Literatura și arte.

Scriitoréle române. Dna Ida Melisurgo Vegeza Ruscalla publică în điuariul: „Confederazione Latina” un articol intitulat „Femeile române”, în care vorbit de progresul nostru literar, constatéză cu plăcere, că acum și femeile intră la noi în lupta literară. Prima în acésta mișcare literară e renumita *Dora d'Istria* (Elena Ghica) care a scris în așa multe limbi, încât se pôte numi mai mult autóre cosmopolită, decât română. *Carmen Sylva* versifică și scrie d'o potrivă în englezește, franțuzește, nemțește și românește. Dna *Aurelia Ghica* cu multă sirguintă se dete la studiile istorice și filosofice. Dna *Constanța de Dunca-Schiau*, erudită în mai multe limbi și literaturi, scrie în franțuzește și românește cu multă dibăcie. Dna *Maver* traduse din românește în englezește mai multe cărți. Dna *Maria de Herz Ghica* scóse de sub tipari un volum de poezii franțuzești elegante. Dna *Matilda Poni* (Cugler), poetă gentilă, e însemnată prin corecțiunea stilului, prin concepte concise și dulcêța și armonia versurilor. Dna *Maria C. Rosetti* a scris mai multe articole asupra a diferite cestuini, a scos și un điar pentru copii. Dna *Sofia Nădejde*, inzestrată c'un geniu puternic, luptă pentru emanciparea femeii. Dna *Aristida Romanescu*, artistă la teatrul din București, traduse mai multe comedii și drame franțuzești. Dna *Eufrosina Homoricean* cultivă cu multă iubire științele și poesia, redactéză și điarul „Femeia”. Dna *Chabudian*, cunoscută subt pseudonimul *Mira Dachian*, cu studii serióse obținú titlul de universitar și traduse mai multe romante. Distinsa poetă *Veronica Micle* scrie versuri pline de grație și de atracțiune.

Novелеle dlui Slavici unguerește. Dl Ioan Slavici, ale cărui novele s'au tradus încă în anii trecuți în limba germană, acuma are traducători și în unguerește. Sêptemănila trecute cele mai de frunte điare beletristice unguerești publicară câteva novele traduse din ale dsale, și anume: Popa Tanda, Scormon etc. Traducătorii au reprodus destul de fidel spiritul originalului.

Istoria lui Petru Maior, care se va retipări cu litere latine de cătră Societatea „Petru Maior” a tinerimei române din Budapesta, precum ne însciintéză comitetul Societății, numai cătră finele lui august va pute aparé, deci termenul de pnumerațiune se lungesce până la 15 maiu. Prețul unui esemplar broșurat va fi 1 fl. 50 cr. seu 3 lei 75 bani, legat 2 fl. seu 5 lei. — Bani sunt a se trâmite curatorului Societății, dlui Ioan cav. de Puscariu, judecător la înnalta curie, Budapesta, sugărut 78. I.

Memorialul conferinței din Sibiu a fost bine spriginit de cătră publicul românesc. S'au tipărit două mii de esemplare și acele tóte s'au și vëndut în timp de două luni. Acum a apărut edițiunea a doua, completată cu actele conferinței și părțile mai interesante ale desbaterilor aceleia. De și edițiunea a doua e cu 1/2 mai mare decât cea dintăiu, totuș prețul s'a ficsat numai la 1 fl. 20 cr.

Teatrul român de diletanți în Cernăuți, despre care a scris deja corespundintele nostru, face progrese îmbucurătoare. „Aurora Română” ne spune, că reprezentățiunile de pân'acum au reușit fôrte bine. Cu multă grație și chie jucară pân'acuma rolurile lor: dómnele Droglu, Caplonsca, Lomicovschi, đșóra Ștefanelli și dnii: frații Meședer, dr. G. Popescu, M. Grigorovița, Ștef. Popescu. Președintele comitetului arangiător e dl I. Procopoviciu, esarcul catedralei.

Cărți nóue: „Cestiunea Dunărei”, o broșură ce reproduce un studiu publicat întăia oră în „Curierul financiar” din București. — „Manualul Bursei”, de dnii

N. Chirilov licențiat în drept și A. C. Demetrian, la București, prețul 4 lei.

Diaristic. *Diare noue*: „Literatura română” se va numi o nouă revistă, redactată de un comitet de juni în Galați și care va eși odată pe lună, publicând: romane, piese teatrale, poezii, cugetări, enigme etc. — „Dacia Viitoare” la Paris, va eși de două ori pe lună, cu cuprins politic și promițând a fi o tribună pentru toți desmoștenii.

C e e n o u ?

Hymen. *Dl Al. A. Macedonschi*, redactorul revistei „Literatură” din București, care va colabora și la „Familia”, în curând se va căsători cu domnișora Ana Ralet, fiica dnei Slătinean. — *Dl George Fekete*, notar în Bedeu, comitatul Biharia, la 26 l. c. își va serba cununia cu domnișora Ana Cibenschi, fiica dlui Vasilie Cibenschi, notar în Bratea. — *Dl George Dragoescu*, învățător în Oravița montană, la 4 febr. s-a serbat cununia cu dșora Ersilia Bistrean, fiica dlui Ioan Bistrean, ofițer c. r. și ampoi de telegrafie în pensiune. — *Dl Teodor Pelle*, proprietar în Janoșda, comitatul Biharia, s-a logodit de soție pe domnișora Iolana Marcuț, fiica dlui Ioan Marcuț proprietar de casă în Oradea-mare. — *Dl Ioan Cârpan*, învățător în comuna Mehadica lângă Mehadia, s-a încredințat de soție pe dșora Ecaterina Pepa din Domașnea.

Reuniunea femeilor române din Sibiu face apel prin comitetul seu (presidentă dna Maria Cosma, secretar dl V. Roman) la publicul român pentru spriginire d'a pute realiză scopul ei: înființarea în Sibiu a unui institut român de creștere pentru fete, împreună cu internat și întocmit așa, ca el să pōtă corespunde tuturor intereselor de educațiune ale familiilor române, din ori care parte a țării. O listă de subscriere pentru acest scop salutariu se află depusă și în redacțiunea noastră. Apelăm dar și noi la zelul național al cetățitorilor noastre, însemnând, că ori ce sumă modestă va fi bine primită. Să ne aducem aminte, că noi românii numai prin noi înșine ne putem adevăra; alții nu ne vor face n veci nimica. Să nu așteptăm dar ajutoare din alte părți, ci să facem ce putem; și decă vom face tot ce putem, scopul va fi atins!

Bal românesc în Arad. Negustorii și industriașii români din Arad vor da la 24 l. c. un concert urmat de bal în otelul „Crucea Albă”. În paușă se va jucă și aici danțul național „Călușerul”.

Bal la Teiuș. Românii din Teiuș au arangiat la 28 ianuarie un bal, care a reeșit atât de bine, ca dōră nici odată vr'un alt bal din câte s'au mai dat acolo. Au luat parte nu numai românii din localitate, ci și cei din comunele învecinate, precum și câțiva neromâni, încât publicul abia a încăput în cinci odăi, câte i s'a pus la dispozițiune. Sergenții din regimentul 50 au contribuit mult pentru succesul estetic al balului, în care s'a jucat și Hora, Romana și Călușerul. Vinitul curat se va întrebuișă spre a se cumpără cărți pentru școlarii de acolo.

Bal românesc în Timișoara. Balul dat în suburbiul Maieră al Timișorei, pe care l'am anunțat și noi, a avut un succes complet. Un public numeros s'a întrunit la această petrecere românească, în care nu s'a presintat lucsul, dar cu atât mai mare a fost veselă. Balul a durat până demință și toți s'au despărțit mulțămii. Comitetul arangiator se pōte felicita.

Balul din Bozoviciu dat la 11 l. c. a reeșit foarte bine, ceea ce se pōte atribui comitetului arangiator, care în frunte cu dna Viōra Chețian, soția dlui jude r. Isidor Chețian, a desvoltat zel mult spre a obțină succesul dorit. Șirul danțurilor începū cu „Hora”, apoi se jucară și alte jocuri poporale române, cari în

alte părți nu prē sūnt obicnuite, ba dōră nici cunoscute: așa de es. „Dunărenea”, „De doi”. Vinitul curat fu destinat în folosul corului vocal românesc, care se va înființă acolo.

„Romana” în baluri neromâne. Aflăm din „Gazeta Tr.” că „Romana” s'a introdus de vr'o doi ani și n seratele ce dau acolo ofițerii. Acuma o jōcă mai toți ofițerii, fără deosebire de naționalitate, asemenea și damele neromâne. La balul costumat care a fost arangiat de corpul ofițirescdin Brașov la 5 l. c. „Romana” s'a jucat de 24 părechi, dintre cari abia vr'o patru au fost români. Arangiamntul s'a făcut cu multă precisiune de cătră dl locotenent Literat.

Serată cu dans la Sebeș. Românii din S. Sebeș vor arangia astăzi sâmbetă la 17 faur o serată cu dans în otelul „Leul de aur” pentru ajutorarea școlărilor săraci din localitate. Comitetul arangiator n'a întrelăsat nimica spre a pute obțină un succes bun.

Junimea română comercială din Brașov va arangia la 12/24 febr. un „bal exclusiv” în sala otelului „Nr. 1”, la care vor pute luă parte numai cei invitați. Dōmnele și domnișorele sūnt rugate a se presentă în costum național. Multe familii se pregătesc a se înfăoșă la această petrecere românească.

Bal în Petroșeni. Inteligența română din orașul dela graniță Petroșeni a arangiat la 1 febr. un bal în folosul fondului bisericeii române, care a reușit cât se pōte de bine și a produs un venit curat de 110 fl. 27 cr. și un galben. În fruntea comitetului arangiator a stat dl comerciant Avram Brândușă.

Concert și bal la Cebza. Reuniunea română de cânt și de musică din comuna Cebza în comitatul Torontal va arangia duminică la 6/18 l. c. un concert, după care va urmă bal. Chorul va esecută următoarele cvartete: Stēua României, Serenadă, Cântec sērbătoresc, Mersul cântăreților; o școlăriță, Flōre Ogodescu, va declamă poesiă „Sufer” de Iulian Grozescu; dl învățător Simeon Țeran va declamă: „Moș Martin” asemenea de Iulian Grozescu; baritonistul Trăila Sfraca va cântă solo: „Suspini”; ier măestrul de musică C. R. Karras va esecută pe harmoniu piesa „Improvisation”. În fruntea reuniunii se află zelosul preot Al. Bugarin, carele totodată este și dirigintele chorului.

Serata „Junimei” din Cernăuți. Societatea „Junimea” a junilor români dela universitatea din Cernăuți va da și în carnavalul curent o serată. Aceșta se va ținē la 21 l. c. st. n. Damele sūnt rugate a se înfăoșă în toaletă simplă de serată sēu în costum național. Președintele comitetului arangiator e dl cav. Leo de Goian.

Balul din „Fabricul” Timișorei al românilor de acolo, care se va ținē ađi sâmbetă la 5/17 febr., are să fie cercetat, căci mulți se pregătesc a se presintă în el. Mama balului va fi dna Iulia Lazar n. Peștean, soția dlui avocat Constantin Lazar. Mai multe dame, dimpreună cu mama balului, se vor înfăoșă în costum național. În paușă se va danță „Călușerul”, ier în ordinea de joc va figură și „Romana”, pentru care s'au ținut mai multe probe.

Prelegere publică în Arad. Dl dr. Petru Pipoș, profesor la preparandia română din Arad, ținū la 14 l. c. o prelegere publică în localul institutului pedagogogoteologic din Arad. Subiectul conferinței a fost „Femeia”, cugetări din pedagogie. Se va publică în „Familia”.

Statua lui Ovidiu. Cetim în diariul „La Confederazione Latina”, că prefectul Constanței dl Remu Opresan voieșce s'aredice în acel oraș o statuă poetului Ovidiu, carele — precum se șcie din scrierile sale — acolo s'a petrecut timpul amar al exiliului seu.

Richard Wagner, reformatorul musiciei germane, geniul atât de mult combătut și admirat, a încetat

din viață la Veneția în 13 l. c. lovit de apoplexie, în etate de 70 ani. Mărtea lui a deșteptat mare întristare în lumea musicală germană. Portretul lui se află deja publicat în „Familia” din anul 1879.

Reuniunea română de lectură din „Fabricul” Timișorii dă frumoase semne de viață, ținând duminica ședințe literare musicale. În duminica trecută dșora Emilia Milosav a declamat cu mult efect; ier dl George Ardelean a vorbit despre Cichindeal, ținând a desluci mai ales mărtea lui. Și când ne aducem aminte, că avem și alte casine române, mai mari și totuș nu fac nimica!

Incoronarea țarului. Incorporarea țarului tuturor Rusiilor este definitiv fixată pentru luna lui mai viitor. Pregătirile se urmăresc fără intrerumpere și sunt aproape de sfârșit; croitorii sunt încărcăți cu comande de nouă uniforme și giuvaergii curții lucrează cu activitate la confecționarea de decorațiuni a feluritelor ordine, destinate a fi împărțite cu ocaziunea încoronării printre supușii creștini și mahomedani ai țarului. Tronul dublu care trebuie să servescă în timpul sărbătorilor încoronării este executat la Moscva și la Petersburg, adevăc acoperișul la Moscva și cele două scaune la Petersburg. Desemnul a fost dat de generalul Pili-monoff în stilul vechiu rusesc. Tronul va fi făcut de stejar negru. Trei trepte conduc la estrada unde vor fi așezate scaunele. Pe estradă se rădică patru colone înalte de trei metri și de un diametru de trei-deci centimetri, suportând un acoperiș pe care e așezat un turn octogon; la cele patru colțuri ale acoperișului se rădică patru turnuri mai mici. Aceste turnuri sunt legate între densesle prin cinci-deci și șese de plăci, purtând fie-care armoriile unui guvernământ rusesc. D’asupra plăcilor turnului principal se găsesc două-deci și patru ornamente proeminente, în stilul vechiu rusesc. Turnurile din cele patru colțuri, precum și turnul principal poartă la vârful lor niște vulturi cu aripelile întinse. Fundul este tapițat cu catifea roșie cu vulturi brodați în aur; de cele două părți ale tronului se află draperii de catifea roșie cu franjuri de aur. Înălțimea tronului va fi în total de opt metri. Tronul va costă dece mii de ruble, fără a socoti draperiile.

„Pchtt” în loc de „chic”. Nu mai este „chic” la Paris. Fu înlocuit de „pchtt”. Pchtt! Ce însemneză ore pchtt? Un nou cuvânt, în destul de urit, inventat nu șcim de cine, șoptit la urechea vre-unui cronicar, imprimat imediat după ce a fost șoptit, repetat mereu și care cu totă lipsa sa de grație, începe a-și face drumul în lume. Pchtt e sinonim de șic, seu mai bine dis e șicul nou, inedit, întinerit. Bunul și înțeleptul Littré a lăsat pe șic să intre în dicționarul seu, dar trebuie să ne indoim că el ar fi primit vr’odată pe pchtt și că Academia francesă va primi vr’odată acest ridicul vocabul. O femeie este pchtt! o primă reprezentațiune este pchtt! o esposițiune este pchtt! o acuarelă este pchtt! E limba cător-va omeni cari se numără printre cei mai spirituali dintre omenii de spirit. Curios graiu, trebuie s’o mărturisim și ciudat stil! „E probabil, dice Littré, că cuvântul șic să vină dela germanul Schick”. Dar de unde vine acest pchtt afurisit și fără nici o rațiune d’a fi?

Diarul monstru. Diarul american „New-York-Herald”, este de bună sēmă cel mai mare după glob. El cuprinde patru sute colone, dintre care trei sute pentru diferite materii privitoare la tôte ramurile activității omenesci, ieră una sută numai pentru anunțuri. Colecționarea și reproducerea acestei imense mase de materii, se efectuează de 120 compositorii și 30 corec-

tori. Numărul mediu al literilor cuprins cu o colonă a Heraldului este aproape de 30 mii; astfel în cât cei 120 lucrători, în opt ore de lucru compun aproape 4 milioane trei sute mii litere. Pentru tragerea celor trei foi duble ce formeză numărul Heraldului, funcționează 7 mașini duble, cu totă iuțela posibilă scoțând pe fie-care moment câte 14 esemplare. În vederea acestui tiragiu, fie-care din cele 24 pagini se clișeză de 13 ori, ceea ce ne dă în total 336 clișeuri. Fie-care din aceste clișeuri are o greutate de 40 livre, ieră totalul metalului întrebuițat trece peste 13 mii livre. Numărul anunțurilor ce se pot publica prin acest diar trece peste 4 mii, mărimea lor pôte varia dela 2 linii până până la 3 colone fie-care. Afară de acesta aglomerațiune de avisuri, diarul are 48 colone de materii ce cuprind numai noutăți din tot globul locuit. În fine imensa masă de materii cuprinse în acest jurnal, reprezintă 2 volume de câte 500 pagini în 8 edițiune curentă de Paris, și tot acest lucru costă, cât credeți? 25 bani (10 cruceri).

Cea din urmă Amazonă. Cea din urmă Amazonă a murit de curând la Buenos-Ayros în vērștă d’o sută de ani. Ea se numia Carmen Lesdenca, și eră sergent în al dolea regiment de cavalerie, din care făcea parte dela vērștă de două-deci de ani. În lunga ei carieră, ea n’a avut mai puțin de șapte bărbați și de șese-spre-dece fii, morți pe câmpul de onore în rēndurile regimentului. Carmen, până la cel din urmă moment, purtă uniforma cu niște cisme enorme și cu pințeni urieși.

Importanța anunțurilor. Americani pretind că un anunț nu profită de cât la a șaptea aparițiune. Probe: 1. inserțiune: abonantul nu vede anunțului. 2. inserțiune: Il vede dar nu-l citește. 3. inserțiune: Il citește. 4. inserțiune: Priveșce prețul mărfei. 5. inserțiune: Vorbeșce de acesta femeii sale. 6. inserțiune: Se hotărășce a o cumpără. 7. inserțiune: O cumpără.

Pentru Societatea „Petru Maior” a tinerimei române dela universitatea din Budapesta au colectat: dl Ioan Pop vice-notar comitatens în Oradea-mare dela dnii Coloman Orley 2 fl., Desideriu Tóth 2 fl., Nicolae Zigre 2 fl., Ioan Pop 1 fl.; dl G. Marchiș archidiacon în Carei dela dnii: G. Marchiș 2 fl., I. Popoviciu 1 fl., M. Péter 1 fl., I. Antal 1 fl., I. Cosmuța 2 fl., G. D. 50 cr., I. Szilágyi 1 fl., G. Lazar 1 fl.

Necrológe. *Iuliu Bologa* paroc în Banatic a înțat din viață la 4 l. c. în etate de 31 ani. Il plâng: mama Maria n. Botezan, frate-seu Vasiliu, soro-sa Vilma n. Cristea, soția sa Lucia n. Patița, fiii Silviu, Emil și Maria, cumnații Rubin Patița, Ioan Cristea și cumnatele Agaftia Contes, Maria Gomboș, Elena Dascalescu și Sofia Patița. — *Ioan Alesandrescu* a repausat la Văradia în 8 l. c. în etate de 43 ani, lăsând în doliu mulți consăngeni.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele săntilor și sărbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminecă	6 18		P. Vulcol episc.	6 55	5 33
Luni	7 19		Sf. Parteniu.	6 53	5 34
Mărți	8 20		Mart. Teodor Strat.	6 52	5 35
Mercuri	9 21		Mart. Nicefor.	6 49	5 36
Joi	10 22		Veturia.	6 48	5 37
Vineri	11 23		Sf. Ieromon.	6 47	5 39
Sămbetă	12 24		Sf. P. Meletie arch.	6 46	5 40

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.